

RICHTEREN

17-18

Micha en de Daniëten vermengen de aanbidding van Jahweh met afgoderij.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/richteren/17-18

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De slotverhalen van het boek Richteren	3 min	4
2	Micha en Dan: twee verweven verhalen	2 min	5
3	Dan veroverd zijn erfdeel niet	2 min	6
4	Micha steelt het zilver van zijn moeder	2 min	7
5	Beeldenverering in de naam van Jahweh	3 min	9
6	Micha's huisgoden en eigen priesterschap	2 min	11
7	Iedereen doet wat goed is in eigen ogen	3 min	12
8	Een rondreizende Leviet komt bij Micha	2 min	13
9	Jonathans afkomst en recht op priesterschap	2 min	15
10	De bediening als betaalde loopbaan	3 min	16
11	Salaris en zekerheid boven overtuiging	4 min	18
12	Danitische verkenner raadplegen de Leviet	3 min	20
13	Laïs als kwetsbaar doelwit voor Dan	3 min	22
14	De Daniëten stelen Micha's goden en priester	4 min	24

15	Micha blijft berooid achter, Dan veroverd Laïs	3 min	26
16	Het heiligdom in Dan tegenover Silo	2 min	29
17	De ballingschap en de datering van Richteren	3 min	30
18	Godsdienstige vermenging bij Micha en de kerk	3 min	31
19	Bijbelkennis ontbreekt ook bij voorgangers	2 min	33
	Om verder te lezen		33

1

De slotverhalen van het boek Richteren

Als we van Richteren 16 naar Richteren 17 gaan, gaan we van het ene soort materiaal naar het andere. Tot nu toe ging het boek namelijk over een reeks personen, helden die God deed opstaan om Israël van onderdrukkers te bevrijden. Hoewel deze helden in veel gevallen ook hun zwakke plekken en hun gebreken hadden, slaagden ze er toch in grote mate in om Israël te bevrijden van verschillende volken die het land waren binnengevallen, hen hadden verslagen en hen onderdrukten. Simson was niet helemaal succesvol. Het lijkt erop dat zijn bediening door zijn dwaasheid voortijdig werd afgebroken. De Bijbel zegt alleen dat:

Want zie, u zult zwanger worden en een zoon baren. En er mag geen scheermes op zijn hoofd komen. Want het jongetje zal van de moeder schoot af als nazireeër aan God gewijd zijn, en hij zal beginnen Israël te verlossen uit de hand van de Filistijnen.

RICHTEREN 13:5

Hij heeft het niet afgemaakt. Dat werd later afgemaakt door de profeet Samuel, in 1 Samuel hoofdstuk 5. Daarna kwamen de Filistijnen Israël niet meer binnen, behalve veel later, in de tijd van David. Ik zeg veel later; ik bedoel in elk geval een paar jaar later.

Als we bij de laatste vijf hoofdstukken van het boek komen, komen we bij wat vrijwel iedereen als een aanhangsel zou herkennen. Chronologisch gezien zijn dit geen verhalen die volgen op wat we hiervoor hebben gelezen. De richters over wie we hebben gelezen, lijken min of meer in chronologische volgorde te staan. Of sommigen van hen tegelijkertijd richter over Israël waren, in verschillende delen van het land, daarover bestaat verschil van mening. Niemand weet het zeker. Maar er is reden om aan te nemen dat de priester Eli, die we aan het begin van het boek 1 Samuel

tegenkomen, in dezelfde tijd als Simson richter was, misschien in een ander deel van het land. Hij wordt ook een richter genoemd en is veertig jaar richter over Israël geweest.

Het punt is dat tot nu toe de aandacht gericht was op afzonderlijke personen, die min of meer chronologisch gerangschikt waren. Wat we in hoofdstuk 17 tot en met 21 hebben, zijn twee verhalen. Het ene beslaat twee hoofdstukken en het andere drie hoofdstukken. Ze houden naar alle waarschijnlijkheid geen verband met elkaar. Er komen geen gemeenschappelijke personages in voor. Het lijken afzonderlijke, op zichzelf staande, losstaande verhalen te zijn. Ze horen ook niet bij de latere periode van de richters, wat we op dit punt misschien zouden verwachten. Omdat dit een aanhangsel is, gaat het om gebeurtenissen die eerder hebben plaatsgevonden en die nu buiten hun chronologische volgorde worden vermeld. Uit dingen in het verhaal zelf weten we dat ze bij de vroege periode van de richters horen.

2

Micha en Dan: twee verweven verhalen

Het eerste van deze verhalen heeft twee verhaallijnen die samenkomen. In hoofdstuk 17 hebben we het verhaal van een man die Micha heet, zijn geestelijke verwarring en hoe hij voor zichzelf in zijn huis een heiligdom inricht met daarin een afgodsbeeld. Hoofdstuk 17 geeft de bijzonderheden van dat verhaal en vertelt hoe hij uiteindelijk een Leviet in dienst neemt om als priester te dienen bij het heiligdom dat hij thuis heeft ingericht.

Dan hebben we in hoofdstuk 18 een andere lijn van het verhaal. Mensen uit de stam Dan hebben moeite gehad om een woonplaats te vinden. Ze hadden land gekregen in het noordelijke deel van het land. Dat land hadden ze zelfs van Jozua gekregen. Maar ze waren niet in staat hun vijanden te verslaan, blijkbaar door gebrek aan geloof en door luiheid. In plaats van te blijven doen wat God hun had opgedragen en de Kanaänieten te verdrijven, besloten ze een plek te zoeken waar ze gemakkelijker konden wonen, met minder tegenstand. Dus stuurden ze een groep van vijf

gewapende mannen op verkenning uit. Die moesten rondkijken naar een stad of een streek waar ze goed naartoe zouden kunnen gaan, waar niet al te veel moeilijkheden zouden zijn.

Die vijf mannen komen even in de plaats waar Micha woont, trekken erdoorheen en ontdekken dat hij een priester en een afgodsbeeld heeft. Uiteindelijk stelen ze het van hem en gaan ze er met zijn priester vandoor. Ze richten hun eigen godsdienstige centrum in, in de nieuwe stad die ze veroveren. Dat is Laïs, en ze noemen die Dan. De stad Dan, die op deze manier in het verhaal wordt geïntroduceerd, wordt het noordelijkste uiteinde van het land Israël. Als er daarna over het hele land Israël wordt gesproken, zeggen ze vaak ‘van Dan tot Berseba’: Dan helemaal in het noorden, Berseba helemaal in het zuiden. De uitdrukking ‘van Dan tot Berseba’ was eenvoudigweg een aanduiding voor het hele land, van noord tot zuid.

Dat is waar dit verhaal in Richteren hoofdstuk 17 en 18 over gaat. Dan is er nog een ander verhaal, dat in hoofdstuk 19 begint en dat we een andere keer zullen behandelen. Zoals ik al zei, speelt dit verhaal zich vroeg in de periode van de richters af. De belangrijkste tijdsaanduiding is dat de mensen van Dan op zoek zijn naar een erfdeel voor hun stam, hoewel ze er al een hebben gekregen. Ze zijn er niet tevreden mee en zoeken een ander.

3

Dan verovert zijn erfdeel niet

Dit brengt ons terug bij hoofdstuk 1, vers 34, waar het gaat over de vroege dagen, onmiddellijk nadat Jozua het land onder het volk heeft verdeeld. In vers 34 van Richteren 1 staat:

En de Amorieten drongen de Daniëten het Bergland in, want zij lieten hun niet toe af te dalen naar het dal.

RICHTEREN 1:34

De mensen van Dan waren dus niet in staat de Amorieten uit hun land te verdrijven.

Dit kon geen tekortkoming zijn van Gods kant, Die beloofd had hun het land te geven, maar ongetwijfeld wel een tekortkoming in hun eigen geloof en hun eigen vastberadenheid. Er staat dat de Amorieten vastbesloten waren om in het land te wonen. Blijkbaar was Dan niet even vastbesloten om het hun af te nemen. Hoeveel vastberadenheid je hierbij aan de dag legt, lijkt de sleutel te zijn.

Vertalersnoot: De spreker gebruikt bij Richteren 1:35 het Engelse “determined” (vastbesloten). De HSV heeft hier: “Verder wilden de Amorieten in Har-Heres, in Ajalon en in Saälbim blijven wonen.” Zijn uitleg over vastberadenheid sluit aan bij die Engelse woordkeuze.

Wanneer God heeft beloofd dat je iets zult overwinnen, betekent dat niet dat je het op een presenteerblaadje krijgt aangereikt. Je moet vastbesloten zijn om je in te spannen en zo te verkrijgen wat God beloofd heeft je met Zijn hulp te geven. Dan deed dat niet. En dus treffen we hen in dit aanhangsel aan, de stam Dan, rondzwervend op zoek naar een woonplaats, omdat ze het land dat hun oorspronkelijk gegeven was niet in bezit konden nemen. Zo krijgen we dit vreemde verhaal, gevolgd door een nog vreemder verhaal.

4

Micha steelt het zilver van zijn moeder

Hoofdstuk 17 schetst de situatie door ons kennis te laten maken met Micha en zijn huisgezin. Er staat:

Er was een man uit het bergland van Efraïm, die Micha heette.

RICHTEREN 17:1

Natuurlijk moeten we hem niet verwarren met de profeet Micha, een heel andere man die veel, veel later leefde.

Deze zei tegen zijn moeder: De elfhonderd zilverstukken die u ontnomen zijn en waarover ú een vervloeking hebt geuit en die ook ten aanhoren van mij hebt uitgesproken, zie, dat geld is bij mij: ík had het weggenomen. Daarop zei zijn moeder: Gezegend zij mijn zoon door de HEERE!

RICHTEREN 17:2

Door Jahweh.

Het verhaal begint hier duidelijk op een moment waarop er al heel wat gebeurd is. Zijn moeder had elfhonderd sikkil zilver gehad. Hoe zij zo veel geld bij de hand had, weten we niet. Of dit ooit een rijke familie was, of wat dan ook. Blijkbaar is er geen vader in het gezin, dus is zij waarschijnlijk weduwe. En het werd van haar gestolen. Haar eigen zoon stal het van haar, maar dat wist zij niet, al vermoedde ze het misschien wel. In zijn bijzijn sprak ze een vloek uit over degene die het gestolen had.

Of het nu uit bijgeloof was of uit werkelijke vrees voor Jahweh, hij wilde niet dat die vloek over hem zou komen. Daarom probeerde hij haar zegen te krijgen door het te bekennen en het gestolene terug te geven. Hij zegt:

Deze zei tegen zijn moeder: De elfhonderd zilverstukken die u ontnomen zijn en waarover ú een vervloeking hebt geuit en die ook ten aanhoren van mij hebt uitgesproken, zie, dat geld is bij mij: ík had het weggenomen. Daarop zei zijn moeder: Gezegend zij mijn zoon door de HEERE! Zo gaf hij de elfhonderd zilverstukken aan zijn moeder terug. Maar zijn moeder zei: Ik heb dat geld geheel aan de HEERE geheiligd en het uit handen gegeven aan mijn zoon, om een gesneden en gegoten beeld te maken. Dus geef ik het nu aan jou terug.

RICHTEREN 17:2-3

Blijkbaar zegent ze hem. Ze zegt:

Moge de Heer, Jahweh, je zegenen.

Dus trekt ze de vloek in. Misschien was dat wel de reden waarom hij het überhaupt bekende: hij wilde dat die vloek werd opgeheven. Hij was bang dat het niet goed met hem zou aflopen.

Hij gaf het geld echter aan zijn moeder terug. En zijn moeder nam tweehonderd zilverstukken en gaf ze aan de edelsmid, die daarvan een gesneden en een gegoten beeld maakte. En het stond in het huis van Micha.

RICHTEREN 17:4

5

Beeldenverering in de naam van Jahweh

Let erop dat al die verwijzingen naar de Heere op Jahweh slaan. En toch laat dit juist zien hoe verward de mensen in die tijd op godsdienstig gebied waren. Ik geloof dat dit eerste verhaal in dit aanhangsel, hoofdstuk 17 en 18, er misschien eenvoudig is om ons te laten zien hoe verward de mensen in die tijd geestelijk, godsdienstig waren. Het andere verhaal staat er volgens mij om te laten zien hoe verward ze op moreel gebied waren. Eerst theologisch en dan moreel. En het ene volgt heel vanzelfsprekend op het andere. Zodra je theologie in de war raakt, raken ook je morele opvattingen in de war. Want goede morele opvattingen komen uiteraard voort uit een goed begrip van Wie God is.

Ze kenden Jahweh bij Zijn Naam. Ze wisten dat Hij de God van Israël was, maar ze waren zich er blijkbaar totaal niet van bewust dat Hij had gezegd:

U zult voor uzelf geen beeld maken, geen enkele afbeelding van wat boven in de hemel, of beneden op de aarde of in het water onder de aarde is. U zult zich daarvoor niet neerbuigen, en die niet dienen, want Ik, de HEERE, uw God, ben een na-ijverig God, Die de misdaad van de vaders vergeldt aan de kinderen, aan het derde en vierde geslacht van hen die Mij haten,

EXODUS 20:4-5

Het is niet zo dat ze dit deden om Hem te trotseren. Het is niet zo dat ze gesneden beelden maakten van Baäl of Molech. Ze deden dit als een daad van aanbidding van Jahweh, en ze lijken er bijna naïef in te staan.

Het doet me denken aan sommige hoogkerkelijke tradities, vooral de rooms-katholieke en de oosters-orthodoxe enzovoort, die beelden hebben. Ze lijken zich totaal niet bewust van het idee dat dit in strijd is met wat God heeft opgedragen. God heeft gezegd:

Je mag geen godenbeeld maken en ervoor buigen en het aanbidden.

En jawel, het gebeurt toch. Het laat gewoon zien dat er ook in sommige delen van het christendom verwarring bestaat over Wie God is. En zo was dat ook in het jodendom. Ze dachten niet na. Ze dachten niet goed na.

Er staat dat ze van ongeveer een vijfde van het zilver dat gestolen en teruggegeven was, een gesneden beeld en een gegoten beeld maakten. Dat wil zeggen, een uitgesneden beeld en een gegoten beeld. Of dit één beeld was dat uitgesneden en gegoten was, of twee beelden, daarover bestaat verschil van mening. Het lijkt erop dat het twee beelden van verschillende soorten zijn. Een gegoten beeld zou een beeld zijn dat in een gietvorm wordt gegoten. Het zou waarschijnlijk van massief zilver zijn, dat gesmolten in een gietvorm wordt gegoten en dan die vorm aanneemt. Dat is een gegoten beeld.

Het andere zou een gesneden beeld zijn, meestal uit hout gesneden en vervolgens met goud overtrokken. Dus verschillende soorten afgodsbeelden. Waarschijnlijk zijn hier beide gemaakt.

En er staat:

6

Micha's huisgoden en eigen priesterschap

En de man Micha had een godshuis. Ook maakte hij een efod en afgodsbeeldjes, en wijdde een van zijn zonen om voor hem tot priester te zijn.

RICHTEREN 17:5

Deze huisgoden zijn de terafim. We zijn ze tegengekomen in het verhaal van Jakob en Laban en Rachel, die de terafim van haar vader had gestolen. Terafim waren een soort kleine beeldjes. Archeologen hebben zulke kleine beeldjes gevonden, die gemakkelijk meegenomen konden worden. Een afgodsbeeld kon iets groots in een huis zijn, een groot meubelstuk, niet gemakkelijk te verplaatsen, zwaar. Maar terafim waren kleine beeldjes en dienden waarschijnlijk min of meer als geluksbrengers, bijgelovige middelen om voorspoed te zoeken. En hij maakte een efod. Dat is natuurlijk het mantelachtige gewaad dat voor de priesters werd gemaakt om te dragen. Dus wijdde hij zijn zoon om als priester te dienen.

Zijn zonen waren geen Levieten, maar het is heel goed mogelijk dat de Levieten in die tijd niet werkelijk deden wat ze moesten doen. We hebben in het boek Richteren ook niet veel aanwijzingen gezien dat de Levieten of de priesters trouw waren aan hun roeping. Of dat ze iets van betekenis deden om de heiligheid van het volk te bevorderen. Het kan dus zijn dat Micha er totaal geen weet van had dat de Levieten priesters moesten zijn. Of misschien wist hij het wel, maar wist hij ook dat de Levieten hun werk niet deden. Misschien hadden ze Silo verlaten en zochten ze gewoon werk of zoiets. Dat is moeilijk te zeggen.

7

Iedereen doet wat goed is in eigen ogen

Hoe dan ook, deze man voerde werkelijk vernieuwingen in bij de aanbidding van Jahweh. Naar zijn eigen idee aanbad hij Jahweh, maar hij voerde nieuwe dingen in die in werkelijkheid verboden zijn. Dit is de eerste keer dat ons in vers 6 wordt verteld:

In die dagen was er geen koning in Israël: eenieder deed wat juist was in zijn ogen.

RICHTEREN 17:6

Hetzelfde deel van die uitspraak vinden we opnieuw in hoofdstuk 18, vers 1:

In die dagen was er geen koning in Israël. En in die dagen zocht de stam van de Danieten voor zich een erfelijk bezit om er te wonen, want tot op die dag was hun onder de stammen van Israël niet voldoende erfelijk bezit toegefallen.

RICHTEREN 18:1

En opnieuw in hoofdstuk 19, vers 1:

En het gebeurde in die dagen, toen er in Israël geen koning was, dat er een Levitische man was, die als vreemdeling in een van de uithoeken van het bergland van Efraïm verbleef, die voor zich een vrouw uit Bethlehem in Juda als bijvrouw nam.

RICHTEREN 19:1

Dan vinden we in het allerlaatste vers van het boek, in hoofdstuk 21, dezelfde uitspraak als in hoofdstuk 17, vers 6, nu als samenvatting. Hoofdstuk eenentwintig, vers vijfentwintig:

In die dagen was er geen koning in Israël: eenieder deed wat juist was in zijn ogen.

RICHTEREN 21:25

Er wordt ons dus vier keer verteld dat er geen koning in Israël was. De eerste en de laatste keer wordt vermeld dat het gevolg was dat de mensen deden wat volgens hen goed was. Let op: wat goed was in hun eigen ogen. Deze mensen deden het verkeerde, maar het was goed in hun eigen ogen. Ze dachten dat ze het goede deden, maar ze lieten zich duidelijk niet leiden door de wet van God. Anders zouden ze hebben geweten dat wat ze deden verkeerd was. Ze dachten dat het goed was, omdat de Levieten de wet blijkbaar niet onder de aandacht brachten zoals ze dat hoorden te doen. De Levieten hadden de plicht om overal in Israël het volk in de wet te onderwijzen. Maar hier lijkt sprake te zijn van een volkomen naïeve en bijna onschuldige onwetendheid over de wet.

Ze kennen de Naam Jahweh, omdat die al vanaf de vroegste tijden met hun volk verbonden is. Maar ze weten niets over de Thora en haar voorschriften over aanbidding. Dus nemen ze blijkbaar gewoon gebruiken uit de heidense aanbidding over en zeggen: ‘Nou, wij zullen Jahweh aanbidden’, in plaats van de heidense goden. Ze lijken het goed bedoeld te hebben, maar ze zaten er werkelijk naast. Ze deden wat goed was in hun eigen ogen.

8

Een rondreizende Leviet komt bij Micha

Nu was er een jongeman uit Bethlehem in Juda, uit het geslacht van Juda. Hij was een Leviet en verbleef daar als vreemdeling.

RICHTEREN 17:7

Bethlehem in Juda was geen Levietenstad. Deze Leviet had dus blijkbaar oorspronkelijk de Levietenstad verlaten en trok rond op zoek naar een andere woonplaats. Het laatst was hij in Bethlehem geweest, dezelfde plaats waar later David werd geboren, en Jezus. Maar deze man kwam daar niet echt vandaan. Hij trok er waarschijnlijk alleen maar doorheen. Hij was een Leviet en verbleef daar als vreemdeling, wat betekent dat hij daar alleen tijdelijk verbleef.

Vertalersnoot: De spreker licht in Richteren 17:7 het Engelse “sojourning” toe als tijdelijk verblijf. De HSV heeft “verbleef daar als vreemdeling”; de uitleg over tijdelijkheid komt van de spreker.

Toen ging deze man uit die stad, uit Bethlehem in Juda, weg om daar te verblijven waar hij onderdak zou vinden. En toen hij tijdens zijn tocht in het bergland van Efraïm kwam, tot bij het huis van Micha,

RICHTEREN 17:8

Hij had dus gewoon zwerflust. Hij verbleef tijdelijk als vreemdeling in Bethlehem en besloot toen gewoon een andere plaats te zoeken om als vreemdeling te verblijven, om wat rond te hangen en een nieuwe plek te vinden. Tegen het einde van het verhaal vindt hij nog weer een andere plek dan die waar hij zich hier in het bergland van Efraïm vestigt.

Er staat:

Op zijn reis kwam hij toen in het bergland van Efraïm bij het huis van Micha.

Vers 9:

zei Micha tegen hem: Waar komt u vandaan? En hij zei tegen hem: Ik ben een Leviet uit Bethlehem in Juda en ik ben op weg om daar te verblijven waar ik onderdak zal vinden. Daarop zei Micha tegen hem: Blijf bij mij en wees voor mij tot een vader en tot een priester. Ik zal u elk jaar tien zilverstukken geven, een stel kleren en wat nodig is voor uw levensonderhoud. En de Leviet ging met hem mee. De Leviet stemde erin toe bij die man te blijven. En de jongeman was als een van zijn zonen voor hem. En Micha wijdde de Leviet en de jongeman werd voor hem tot priester. Zo was hij in het huis van Micha. Toen zei Micha: Nu weet ik dat de HEERE mij wel zal doen, omdat ik deze Leviet als priester heb.

RICHTEREN 17:9-13

9

Jonathans afkomst en recht op priesterschap

We kunnen dus zien dat hij inderdaad wist dat Levieten de priesters hoorden te zijn. Maar omdat hij er geen had, had hij zijn zoon voor die functie gewijd, terwijl die in geen enkel opzicht een Leviet was. Zelfs deze man was geen priester. Niet alle Levieten waren priesters. Er was maar één Levitische familie die een priesterfamilie was, en dat was de familie van Aäron. De overige Levieten dienden op allerlei manieren in de tabernakel, maar ze dienden niet als priesters. Deze man was geen zoon van Aäron.

Zijn afstamming lijkt zelfs te worden vermeld in hoofdstuk 18, vers 30. Pas daar, aan het einde van het verhaal, krijgen we te horen hoe deze priester heette en komen we meer over hem te weten. Maar in Richteren 18, vers 30 staat:

En de Danieten richtten het gesneden beeld voor zich op. En Jonathan, de zoon van Gersom, de zoon van Manasse, hij en zijn zonen, waren priesters voor de stam van de Danieten, tot op de dag dat het land in ballingschap werd gevoerd.

RICHTEREN 18:30

Deze man heette dus Jonathan. Er wordt van hem gezegd dat hij een Manassiet was, hoewel hij een Leviet was. Blijkbaar waren er huwelijken gesloten tussen de stam Levi en de stam Manasse, wat nooit verboden was. Zelfs in de voorouders van Jezus komen huwelijken voor tussen de Levieten en de mensen uit Juda, want Maria kwam uit de stam Juda en haar nicht Elisabet was een Leviet, uit de dochters van Aäron. De Levieten trouwden dus wel met mensen uit andere stammen. Deze man had Levitisch bloed en Manassitisch bloed in zich, maar hij had genoeg Levitisch bloed om Micha het gevoel te geven: ‘Ik kom dichterbij wat het beste lijkt, en dat is een Levitische priester hebben in plaats van een priester die geen Leviet is.’

10

De bediening als betaalde loopbaan

Hij bood deze man een baan als priester aan. Hij zei:

Als je bij mij thuis priester komt worden, geef ik je tien sjekel, een stel kleren en eten en drinken.

Velen van jullie kennen waarschijnlijk de beroemde preek van Paris Reidhead met de titel ‘Ten Shekels and a Shirt’, waarin hij het heeft over de verkeerde motieven om God te dienen. Daarvoor gebruikt hij dit verhaal over deze Leviet.

Deze Leviet had beter moeten weten dan zijn roeping geweld aan te doen, hoewel we niet weten hoeveel hij wist. Misschien was de Leviet ongeveer even onwetend als de bevolking in het algemeen. Hij wist dat hij een Leviet was, maar zelfs de bevolking in het algemeen wist dat Levieten de aangewezen mensen waren om priester te zijn. Misschien wist hij niet veel meer. Of misschien wist hij het wel, maar handelde hij niet naar wat hij wist dat hij moest doen.

Hij ging er dienen als priester, hoewel hij niet van priesters afstamde. Hij diende in een heiligdom waar een zilveren beeld van een god stond. Hij droeg bij zijn dienst een efod die niet de efod van de priesters in Silo was. Met andere woorden, hij volgde de Schrift niet; hij volgde Gods wet niet. Maar hij kreeg een baan aangeboden, en dus deed hij het. Hij deed waarvoor hij betaald werd, en dat is natuurlijk iets wat veel mensen in de bediening doen.

Vaak hebben mensen die in de bediening gaan goede bedoelingen. Ze gaan in de bediening omdat ze God willen dienen. Maar het wordt een loopbaan. Het gaat lijken op andere banen waarin je verzekerd bent van een inkomen als je doet wat je baas je opdraagt. Je baas is in dit geval een organisatie die een kerk wordt genoemd. De kerk bepaalt dan wat je doet en wat je daarvoor betaald krijgt, precies zoals Micha bij deze Leviet deed.

Het probleem is dat je, zodra je van de bediening een betaald beroep maakt, er ook over gaat denken als een betaald beroep. Je gaat er veel van dezelfde principes op toepassen die mensen in andere beroepen toepassen, en dat is: 'Ergens anders kan ik meer betaald krijgen. Het is een promotie.'

Dat is wat deze Leviet uiteindelijk gaat doen. De mensen van Dan stelen hem min of meer van Micha en zeggen:

Daarop zeiden zij tegen hem: Zwijg, leg uw hand op uw mond en ga met ons mee. Wees voor ons tot een vader en een priester. Is het beter dat u een priester bent voor het huis van één man of dat u een priester bent voor een stam en een geslacht in Israël?

RICHTEREN 18:19

Nou, over een hele stam, vooral als ze hun tienden betalen, dat zou veel lucratiever zijn. En de priester gaat op hun aanbod in. Met andere woorden, hij verkoopt zijn diensten in feite aan de hoogste bidder.

Ik zal niet zeggen dat predikanten dat tegenwoordig voortdurend doen. Ik weet zeker dat heel veel predikanten een lucratief aanbod zouden afslaan als ze het gevoel hadden dat het hun overtuigingen geweld aandeed. Maar voor velen is de bediening gewoon een beroep, en als je ergens anders een aanbod krijgt, een betere regeling, dan ga je daarheen. In veel gevallen gaat het voor sommige mensen niet zozeer om waartoe God je zou leiden, maar om wat je het meeste geld oplevert. En in veel gevallen wordt wat je wel of niet zult onderwijzen bepaald door de mensen die je betalen.

11

Salaris en zekerheid boven overtuiging

Ik heb bij andere gelegenheden een vriend van me genoemd die naar een gemeente van een bepaald kerkgenootschap ging. Ik zou de naam kunnen noemen, maar dat doe ik niet. Hij gaf de voorganger opnamen van mijn lezingen over de eindtijd. Mijn lezingen brachten een andere visie naar voren dan de officiële visie van dat kerkgenootschap.

Dat specifieke kerkgenootschap verlangt zelfs van zijn predikanten dat ze regelmatig een verklaring ondertekenen, ongeveer om de paar jaar, geloof ik. Daarop staat een lijst met alle kenmerkende opvattingen van hun kerkgenootschap, waaronder bepaalde eschatologische ideeën waar het kerkgenootschap voor staat. Om daar predikant te zijn, moet je die lijst om de paar jaar ondertekenen om opnieuw te bevestigen dat je nog steeds achter de kenmerkende opvattingen van het kerkgenootschap staat.

Deze predikant kreeg mijn lezingen en luisterde ernaar. Mijn vriend die hem de lezingen had gegeven, sprak later met hem en zei: ‘Nou, wat vond je van die lezingen over de eindtijd, over eschatologie?’

De predikant zei: ‘Nou, ze waren eigenlijk best overtuigend. En het lijkt erop dat het waar zou kunnen zijn, maar’, zei hij, ‘ik zou mijn positie als voorganger in dit kerkgenootschap verliezen als ik dat geloofde.’ Met andere woorden: daarmee houdt

mijn belangstelling voor het onderwerp op. Ik wil niet nadenken over iets wat me er misschien van overtuigt iets te doen waardoor ik mijn baan zou verliezen. En mijn baan is mijn bediening. Maar daar komt mijn salaris vandaan, daarvan wordt mijn hypotheek afbetaald, daarvan wordt het christelijke onderwijs van mijn kinderen betaald en daarvan worden mijn boodschappen betaald. Ik kan mijn onderzoek naar theologie nergens anders naartoe laten leiden dan waar mijn kerkgenootschap me toestaat naartoe te gaan. Want zij zijn mijn werkgever en ik kan het niet verdragen mijn baan te verliezen om zoiets als het volgen van de waarheid, als dat inderdaad is wat het is.

Er is dus die financiële drijfveer die iemand in de bediening in haar greep krijgt zodra hij dat toelaat. De eerste stap om dat toe te laten is, denk ik, waarschijnlijk wanneer iemand een betaalde functie in de bediening aanneemt en die als een baan met salaris begint te zien. Ik zeg niet dat iedere man die die stap zet, ook de andere stappen zal zetten. Een man kan die stap zetten en werkelijk zonder compromissen blijven, en andere beperkingen of dingen weigeren die hem worden opgelegd om zijn baan te behouden. Ik zeg niet dat iedere predikant die een salaris krijgt compromissen heeft gesloten, maar dat is de eerste stap in die richting. Op zichzelf hoeft het geen compromis met zijn overtuigingen te betekenen. Maar het brengt hem in een positie waarin er druk op hem kan worden uitgeoefend op manieren die niet mogelijk zouden zijn als hij zijn bediening helemaal niet als een baan beschouwde en niet door een financiële drijfveer werd gemotiveerd.

Deze man kreeg een stel kleren aangeboden, tien sikkels per jaar en zijn voedsel, en waarschijnlijk ook een plek om te wonen. Hij kon voltijds in de bediening werken voor deze ene man die al die dingen verkeerd deed. De Leviet wist misschien meer dan Micha. Dat weten we niet. De Levieten hadden in elk geval de wet moeten hebben. Zij moesten de wet onderwijzen aan de andere stammen van Israël. Deze man was dus misschien bekend met de wet. Als dat zo was, dan zou hij elke dag weten dat wat hij in het huis van Micha deed, in strijd was met wat Mozes had gezegd dat er bij de aanbidding van God moest gebeuren.

Maar hij kon dat gewoon uit zijn hoofd zetten, als hij zulke dingen wist. Hij kon het gewoon uit zijn hoofd zetten, in het besef: zo verdien ik mijn brood. Dit is de manier waarop ik ervoor betaald word om het te doen. Mannen die zich verkopen om in de

bediening te werken, moeten ervoor oppassen dat de misleiding van rijkdom of geld hen niet tot compromissen brengt. Het ironische is dat de meeste bedieningen toch al niet echt zo goed betalen. Het is niet zozeer de misleiding van rijkdom. Het is min of meer de misleiding van alleen al het noodzakelijke levensonderhoud en zekerheid. Maar zelfs dat heeft mannen ertoe gebracht in hun bediening compromissen te sluiten terwijl ze beter hadden moeten weten. Ze sluiten er hun ogen voor, omdat daar hun geld vandaan komt.

12

Danitische verkenners raadplegen de Leviet

Hoofdstuk 18 zet het verhaal voort, maar vanuit een andere invalshoek. Nu krijgen we de Daniëten en hun problemen.

In die dagen was er geen koning in Israël. En in die dagen zocht de stam van de Daniëten voor zich een erfelijk bezit om er te wonen, want tot op die dag was hun onder de stammen van Israël niet voldoende erfelijk bezit toegevalen.

RICHTEREN 18:1

Daarom stuurden de Daniëten uit hun hele geslacht vijf mannen, strijdbare mannen uit Zora en uit Esthaol, om het land te verkennen en om het te doorzoeken. En zij zeiden tegen hen: Ga op weg, doorzoek het land. En zij kwamen in het bergland van Efraïm bij het huis van Micha en overnachtten daar.

RICHTEREN 18:2

Daar werd Simson begraven, tussen die twee gebieden.

Bedenk dat Simson ook tot de stam Dan behoorde. Dat is het gebied van de Daniëten.

Terwijl ze door het land reisden op zoek naar een geschikte plek om hun hele stam naartoe te verhuizen, verbleven ze in het huis van Micha. Dat diende misschien als een soort herberg. Misschien had hij van zijn heiligdom een aanbiddingsplaats voor de gemeenschap gemaakt en verdiende hij ook wat extra geld door reizigers onderdak te bieden. Deze mannen verbleven dus in zijn huis.

En toen zij bij het huis van Micha waren, herkenden zij de stem van de jonge man, de Leviet. Zij weken van hun weg af en zeiden tegen hem: Wie heeft u hier gebracht, wat doet u hier en wat hebt u hier te maken?

RICHTEREN 18:3

Betekent dat dat ze hem ergens anders waren tegengekomen en hem kenden? Hij kwam uit Bethlehem, niet uit Dan, dus ik weet niet of ze hem ooit eerder zouden hebben ontmoet. Het is mogelijk dat Levieten anders spraken dan andere mensen. Ik weet niet of ze een ander accent hadden, of dat ze gewoon spraken over dingen waar andere mensen niet zoveel over spraken, zodat je aan zijn manier van praten kon horen dat hij een Leviet was. Hoe dan ook, ze herkenden hem als Leviet.

Daarop zei hij tegen hen: Zo en zo heeft Micha met mij gedaan. Hij heeft mij ingehuurd en ik ben voor hem tot een priester. En zij zeiden tegen hem: Raadpleeg God toch. Dan weten wij of onze weg, die wij gaan, voorspoedig zal zijn. En de priester zei tegen hen: Ga in vrede. Uw weg, waarlangs u zult gaan, is de HEERE welgevallig.

RICHTEREN 18:4-6

Of hij dat zomaar ter plekke zei, of eerst God raadpleegde en met dit antwoord terugkwam, weten we niet. Maar hij zei:

Ga in vrede. Moge de Heer onderweg bij je zijn.

Het lijkt er dus op dat hij zegt dat God hierin aan hun kant staat. Misschien was dat ook zo, aangezien ze het lef niet hadden om het land dat hun gegeven was op de Amoriëten te veroveren. Toch was er misschien een plan B dat God zou toestaan, namelijk dat ze iets zouden vinden wat ze wel durfden te veroveren.

13

Laïs als kwetsbaar doelwit voor Dan

Vervolgens gingen de vijf mannen op weg en kwamen in Laïs. En zij zagen het volk dat er onbezorgd woonde, volgens de wijze van de Sidoniërs: rustig en onbezorgd. En er was geen machthebber in het land die iemand om enige zaak lastigviel. Ook waren zij ver verwijderd van de Sidoniërs en hadden zij niets met andere mensen van doen.

RICHTEREN 18:7

Blijkbaar was Laïs een stad die uit Sidoniërs bestond, en dat waren geen Joden. Sidon en Tyrus waren steden ten noorden van Israël, buiten het grondgebied, in Libanon. Dit waren blijkbaar Sidoniërs die zich van de meeste Sidoniërs hadden afgezonderd. Ze leefden geïsoleerd en maakten daardoor geen deel uit van een bondgenootschap dat hen had kunnen komen redden als ze werden aangevallen. Ze waren kwetsbaar, maar ze waren nooit aangevallen, en ze leefden zoals de Sidoniërs leefden. Ik weet niet of dat erop slaat dat Sidoniërs zich over het algemeen veilig voelden en nooit door andere volken werden lastiggevallen. Of misschien hielden ze er een meer eigen, Sidonische

levenswijze op na, maar dan zonder inmenging van buitenstaanders. Er waren geen heersers, staat er, en er waren geen Sidoniërs in de buurt om samen met hen een aanval af te slaan.

Daarna kwamen zij terug bij hun broeders in Zora en Esthaol, en hun broeders zeiden tegen hen: Wat hebt u te zeggen? En zij zeiden: Sta op, en laten wij tegen hen optrekken. Wij hebben het land namelijk gezien en zie, het is zeer goed. Zou u dan niets doen? Aarzel niet om te gaan, het land binnen te trekken en het in bezit te nemen. Als u daar komt, treft u een onbezorgd volk aan en het land is naar beide kanten ruim genoeg. Ja, God heeft het in uw hand gegeven: een plaats waar geen gebrek is aan iets wat er op de aarde is.

RICHTEREN 18:8-10

Ze hadden daar dus blijkbaar goed internet, en misschien een grote internationale luchthaven, want het ontbrak hun aan niets wat er op aarde is. Het is interessant hoe weinig ze in die tijd hoefden te hebben om aan niets wat er op aarde was gebrek te hebben. Waarschijnlijk gebouwen, gewassen, een of andere vorm van bestuur. Alles wat er op aarde beschikbaar was, bestond uit die dingen. Er was gewoon niet veel. Het is verbazingwekkend hoe vanzelfsprekend wij het vinden dat we gemakken en dat soort dingen nodig hebben om het naar onze zin te hebben en alles te hebben wat een plaats zou moeten bieden. Maar er was niet veel, en ze hadden alles wat ze nodig hadden.

Dit waren dus mensen die in veiligheid leefden en die zonder aanleiding door vijandige Daniëten zouden worden aangevallen. Toch werd dit gezien als een voortzetting van de verovering van het land waartoe Jozua het volk had aangespoord. Het was toevallig niet het deel van het land dat aan Dan was gegeven. Maar de Sidoniërs bevonden zich niettemin in Palestina en waren daarom in zekere zin een geoorloofd doelwit om te verdrijven.

14

De Danieten stelen Micha's goden en priester

Toen vertrokken vandaar, uit Zora en Esthaol, zeshonderd mannen uit het geslacht van de Danieten, gewapend voor de strijd. Zij trokken op en sloegen hun kamp op bij Kirjath-Jearim in Juda. Daarom noemt men die plaats tot op deze dag Machane-Dan. Die ligt ten westen van Kirjath-Jearim. Vandaar trokken zij verder naar het bergland van Efraïm en kwamen bij het huis van Micha.

RICHTEREN 18:11-13

Toen namen de vijf mannen die eropuit gegaan waren om het land van Laïs te verkennen, het woord en zeiden tegen hun broeders: Weet u ook dat er in die huizen een efod is, en afgodsbeeldjes en een gesneden en een gegoten beeld? Welnu, weet wat u te doen staat.

RICHTEREN 18:14

Met andere woorden, we zeggen alleen maar dat daar wat spullen liggen die veel geld waard zijn. Een gegoten beeld, huisafgoden, er ligt daar heel wat buit. Ik zeg alleen maar: bedenk zelf maar wat je gaat doen. Ik doe hier geen voorstellen.

Vertalersnoot: De spreker leest in Richteren 18:14 “consider what you should do” (bedenk wat je moet doen). De HSV heeft “weet wat u te doen staat”. Zijn ironische toelichting sluit aan bij de Engelse formulering.

Toen weken zij af van hun weg en kwamen bij het huis van de jongeman, de Leviet, het huis van Micha, en zij vroegen hem naar zijn welstand.

RICHTEREN 18:15

Er staat hier niet dat Micha de jonge Leviet is. Micha was zijn werkgever, maar het huis was de plek waar ze allebei woonden. Het was dus het huis van de jonge Leviet, en het was natuurlijk het huis van Micha, zijn eigen huis.

En de zeshonderd mannen van de Danieten bleven, met hun wapenrusting aan, bij de ingang van de poort staan. De vijf mannen die op weg waren om het land te verkennen, liepen echter door. Zij gingen daar naar binnen en namen het gesneden beeld, de efod, de afgodsbeeldjes en het gegoten beeld weg. Nu stond de priester bij de ingang van de poort, bij de zeshonderd mannen met hun wapenrusting aan. Toen zij die het huis van Micha waren binnengegaan, het gesneden beeld, de efod en de afgodsbeeldjes en het gegoten beeld wegnamen, zei de priester tegen hen: Wat doet u? Daarop zeiden zij tegen hem: Zwijg, leg uw hand op uw mond en ga met ons mee. Wees voor ons tot een vader en een priester. Is het beter dat u een priester bent voor het huis van één man of dat u een priester bent voor een stam en een geslacht in Israël?

RICHTEREN 18:16-19

Toen werd het hart van de priester vrolijk en hij nam de efod, de afgodsbeeldjes en het gesneden beeld en voegde zich bij het volk.

RICHTEREN 18:20

Hij werd min of meer gedwongen om met hen mee te gaan, eigenlijk een soort ontvoering, maar hij liet zich met plezier ontvoeren. Hij ging graag met hen mee, omdat ze hem iets veel beters aanboden: meer aanzien en op de lange duur waarschijnlijk meer geld.

Die waren niet van hem. Hij stal van zijn meester; ze waren niet zijn eigendom.

Vervolgens keerden zij om en trokken zij verder. En zij lieten de kleine kinderen, het vee en de bagage voor zich uit gaan.

RICHTEREN 18:21

Die kleine kinderen, dat vee en die bezittingen moeten dus betrekking hebben op de stam Dan. Die zeshonderd mannen vormden de hele stam, en ze hadden hun gezinnen bij zich. Er waren op dat moment dus niet veel Daniëten. In de dagen van Mozes, toen de volkstellingen werden gehouden, waren het er veel geweest. Hoe hun aantal zo sterk was teruggelopen, weten we niet. Misschien hadden ze bij hun halfslachtige gevechten met de Amorieten om hun land in bezit te nemen het overgrote deel van hun manschappen verloren, omdat ze niet vastberaden genoeg waren geweest en niet op God hadden vertrouwd. Het kan inderdaad zijn dat ze veel mensen hadden verloren. Maar ze hadden hun vee bij zich. Dit is niet alleen maar een krijgstocht. Het is een hele clan die met gezinnen en vee van het ene gebied naar het andere verhuist.

15

Micha blijft berooid achter, Dan veroverd Laïs

Toen zij ver bij het huis van Micha vandaan waren, werden de mannen die in de huizen bij het huis van Micha woonden, bijeengeroepen. Zij haalden de Daniëten in

RICHTEREN 18:22

Dat wil zeggen: Micha was woedend dat hij door deze plundersaars werd beroofd. Hij verzamelde zijn burenen om zich heen om eropuit te trekken en tegenover deze gewapende mannen een demonstratie van verzet te geven.

en riepen de Daniëten toe, waarop die zich omkeerden en tegen Micha zeiden: Wat is er met u, dat u al die mensen bijeengeroepen hebt? Daarop zei hij: U hebt mijn goden, die ik gemaakt heb, meegenomen, evenals de priester, en bent weggegaan. Wat heb ik nu nog? Waarom zegt u dan tegen mij: Wat is er met u?

RICHTEREN 18:23-24

Het is echt treurig als je goden hebt die iemand anders van je kan afpakken. Je kunt God kwijtraken, zoals Simson, maar niemand kan Hem van je afpakken.

Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard?

ROMEINEN 8:35

Maar iedereen kon een valse god komen afpakken, omdat die god werd voorgesteld door een voorwerp dat een sterkere man van je kon stelen. Hij zegt:

Jullie hebben mijn goden afgepakt. Wat moet ik nu met mijn godsdienst? Wat moet ik nu met mijn geloof?

Maar de Daniëten zeiden tegen hem: Laat uw stem niet horen bij ons, want anders zullen mannen, verbitterd van gemoed, u aanvallen, en dan zult u uw leven verliezen en het leven van uw gezin. Daarop gingen de Daniëten huns weegs, en Micha, die zag dat zij sterker waren dan hij, keerde om en ging terug naar zijn huis.

RICHTEREN 18:25-26

Zo loopt het verhaal verder:

Zij hadden dus meegenomen wat Micha had gemaakt, alsook de priester die hij had gehad, en kwamen in Laïs, bij een rustig en onbezorgd volk, en zij sloegen hen met de scherpte van het zwaard. En de stad verbrandden zij met vuur. En er was niemand die hen redde, want het lag ver van Sidon vandaan en zij hadden niets met andere mensen van doen. Het lag in het dal dat bij Beth-Rechob ligt. Daarna herbouwden zij de stad en gingen er wonen. Zij gaven de stad de naam Dan, naar de naam van hun vader Dan, die een zoon van Israël was. Vroeger was de naam van de stad echter Laïs.

RICHTEREN 18:27-29

Met hun vader Dan wordt de stamvader bedoeld die uit Israël geboren was.

En de Daniëten richtten het gesneden beeld voor zich op. En Jonathan, de zoon van Gersom, de zoon van Manasse, hij en zijn zonen, waren priesters voor de stam van de Daniëten, tot op de dag dat het land in ballingschap werd gevoerd. Zo richtten zij het gesneden beeld voor zich op dat Micha gemaakt had, al de dagen dat het huis van God in Silo was.

RICHTEREN 18:30-31

16

Het heiligdom in Dan tegenover Silo

Hier staan nu twee aanwijzingen voor de datering. De ene is dat dit duidelijk werd geschreven nadat Silo niet langer het centrum van de aanbidding was. Dat gebeurde in de dagen van Eli. Silo werd verwoest en de ark werd buitgemaakt. Dat verhaal wordt verteld in het vierde hoofdstuk van 1 Samuel. Deze schrijver, die dit verhaal vertelt, kon dus zeggen:

Al die tijd stond de ark in Silo.

Met andere woorden: die was daar niet meer toen de schrijver dit schreef. Hij leefde dus na de tijd van Eli.

Maar hij zegt:

Al die tijd dat de ark in Silo stond, werd het beeld van Micha in Dan aanbeden.

Vertalersnoot: Richteren 18:31 spreekt over “het huis van God” in Silo. De spreker parafraseert dit in zijn toelichting als de ark en bouwt daarop zijn redenering over de datering. Dit is zijn uitleg, geen letterlijke weergave van het vers.

Dus er wordt een tegenstelling gemaakt. De ark van God, de door God voorgeschreven aanbidding, was in Silo. En al die tijd dat de Daniëten dit beeld vereerden met die valse priester, verwierpen ze de ware aanbidding van God, die nog steeds mogelijk was in

Silo. De ark was daar nog steeds. Dat betekent dus dat er werkelijk geen excuus was voor het bestaan van deze aanbidding, terwijl Silo nog niet verwoest was en de ark nog niet buitgemaakt was. Het was eenvoudig een verwerping van Silo en van de ark, en daarmee van de ware aanbidding van God.

17

De ballingschap en de datering van Richteren

Dan is er nog iets anders. Er staat dat deze priester in vers 30 Jonathan heette. Er staat:

Hij en zijn zonen waren priesters voor de stam Dan totdat de inwoners van het land in ballingschap werden weggevoerd.

Bij de gevangenschap van het land denk je het meest vanzelfsprekend aan de tijd waarin de Assyriërs in 722 voor Christus kwamen en het hele noordelijke koninkrijk in gevangenschap wegvoerden. Maar het is niet waarschijnlijk dat dit boek Richteren zo laat geschreven is. Dat zou betekenen dat deze opmerking, als die daarnaar verwijst, na 722 voor Christus geschreven moet zijn, terwijl het in werkelijkheid vrijwel zeker vóór 1000 voor Christus geschreven is. De gevangenschap van het land zou dus ongeveer driehonderd jaar na het vermoedelijke tijdstip van schrijven hebben plaatsgevonden. Er zijn een paar verklaringen gegeven. De ene is dat het verwijst naar de verwoesting en gevangenschap van Israël in 722 voor Christus, maar dat deze specifieke uitspraak een invoeging is van een andere schrijver die later leefde. Nadat de Daniëten waren opgehouden met hun aanbidding bij dit specifieke heiligdom, met dit afgodsbeeld en dit priesterschap, kon iemand die later leefde en ervan wist, zeggen: 'Dit ging door tot de gevangenschap van het land.' Maar het verhaal werd door een eerdere schrijver verteld. En misschien was het een latere redacteur die die mededeling invoegde, omdat hij een latere generatie lezers wilde laten weten dat deze toestand nog veel langer voortduurde nadat die oorspronkelijk was ontstaan.

De andere oplossing is dat de gevangenschap van het land geen verwijzing is naar wat er in 722 voor Christus gebeurde. Het gaat dan niet om het moment waarop de Assyriërs het noordelijke koninkrijk veroverden. Er staan andere mededelingen in het boek die erop wijzen dat dit boek in de tijd van Samuel geschreven is, en dus vóór die

gevangenschap. Maar het land is talloze keren in gevangenschap geweest. Dat is het punt. Het boek Richteren beschrijft vele keren waarop de Amorieten, de Midianieten, de Mesopotamiërs of anderen binnenvielen en het land in gevangenschap hielden. Het zou dus een van die gevangenschappen kunnen zijn. Misschien de eerste keer dat het noordelijke gebied van Dan door een van die anderen in gevangenschap raakte. Dat is dan de tijd waarnaar het verwijst:

En de Daniëten richtten het gesneden beeld voor zich op. En Jonathan, de zoon van Gersom, de zoon van Manasse, hij en zijn zonen, waren priesters voor de stam van de Daniëten, tot op de dag dat het land in ballingschap werd gevoerd.

RICHTEREN 18:30

Er zouden veel gebeurtenissen kunnen zijn waarnaar die uitdrukking, ‘de gevangenschap van het land’, kan verwijzen. Het is dus niet noodzakelijk dat hier naar de uiteindelijke gevangenschap van het land wordt verwezen.

18

Godsdienstige vermenging bij Micha en de kerk

We hebben hier dit verhaal over deze mensen die erg in verwarring waren. Micha, een Efraïmiet, leek God echt te willen aanbidden. Hij was niet helemaal eerlijk. Hij had zijn moeder bestolen. Hij was niet echt een goede, eerlijke man. Maar hij had een echt heiligdom willen oprichten, en hij wilde Gods gunst, want hij zei:

Toen zei Micha: Nu weet ik dat de HEERE mij wel zal doen, omdat ik deze Leviet als priester heb.

RICHTEREN 17:13

Toch leidde zijn onwetendheid over wat God wilde tot zoveel syncretisme, zoveel vermenging van zijn vrome bedoelingen om Jahweh te aanbidden met de methoden van de heidenen. Of het kwam door zijn veronderstelling dat God niet zoveel gaf om wat God had gezegd, als hij daarvan op de hoogte was.

Natuurlijk heeft de kerk dat ook gedaan. Voor zover de kerk de Bijbel niet kent — en dat gold zeker in zeer hoge mate in de middeleeuwen, toen je moeilijk aan een Bijbel kon komen — is er godsdienstige verwarring. Of ze kent de Bijbel misschien wel, maar denkt dat God er niet echt om geeft of we de Bijbel volgen, en dat we er heidense tradities bij kunnen overnemen. Ook dan is er godsdienstige verwarring.

Nogmaals, de ware gemeente in de eerste eeuwen ontwikkelde zich al snel tot de middeleeuwse kerk, die heel veel compromissen had gesloten, de Roomse kerk. Ze hadden de Bijbel wel, maar ze vonden dat de Bijbel minder gezag had dan besluiten van concilies. Er werden heidense praktijken ingevoerd, beelden, en de aanbidding van de moeder van Christus, enzovoort. Dat soort dingen waren heidense dingen uit het Romeinse Rijk die eenvoudigweg in het christendom werden ingevoerd. Net zoals Micha's godsdienst een combinatie was van enige kennis van de ware God, vermengd met een heleboel andere heidense ideeën.

Dit verhaal staat er om ons te vertellen dat er in de dagen van de richters veel verwarring over godsdienst was. Die verwarring moest wel komen doordat ze de wet niet kenden, of doordat ze de wet niet ten volle lieten wegen. Als ze de wet kenden, dachten ze gewoon: 'God verlangt niet van ons dat we ons eraan houden.' De kerk raakt in hetzelfde soort problemen wanneer ze nalaat het Woord van God te onderwijzen, zodat haar mensen het niet kennen, met inbegrip van haar voorgangers. Of ze onderwijst het wel, maar benadrukt niet dat het moreel dringend noodzakelijk is om zich eraan te houden. Mensen horen wat de Bijbel zegt, maar ze hebben eenvoudig niet het besef dat het er erg veel toe doet of ze gehoorzamen.

19

Bijbelkennis ontbreekt ook bij voorgangers

Overigens is het heel goed mogelijk dat evangelische voorgangers heel weinig van de Bijbel weten. Dat zou je misschien niet denken, omdat ze een Bijbelschool en een theologische opleiding hebben gevolgd. Maar ik heb bijvoorbeeld met evangelische voorgangers gesproken die me vertelden dat ze nog nooit de hele Bijbel hadden doorgelezen. Ik heb mannen die als besten van hun klas aan evangelische Bijbelscholen waren afgestudeerd, horen zeggen: ‘Eén ding dat we niet veel bestudeerd hebben, is de Bijbel. We leerden wat Grieks, we leerden wat Hebreeuws, we leerden homiletiek, we leerden hermeneutiek, we leerden hoe de gemeente bestuurd wordt, we leerden van alles. Maar we bestudeerden maar een paar Bijbelboeken, hier en daar wat, een kleine selectie, zodat we enig idee kregen van wat erin staat.’

Vaak doen mannen, als ze eenmaal hun theologische opleiding hebben gehad, niet echt veel zelfstandig onderzoek meer. Ze denken dat ze hun studiejaren erop hebben zitten; nu doen ze het werk. Het werk bestaat uit preken voorbereiden, personeel aansturen, geld inzamelen en dat soort dingen. Er zijn dus veel voorgangers die echt niet zo veel weten van wat de Bijbel zegt. Je zou denken van wel, vanwege hun opleiding, maar ze zijn niet in de Bijbel onderwezen.

Dat is het probleem. Micha en zijn Leviet zijn een goed voorbeeld van een slecht voorbeeld. Ze zijn een goed voorbeeld van wat er gebeurt als het Woord van God niet werkelijk bepalend is voor het volk van God in hun aanbidding. Dat laatste verhaal zullen we in de volgende bijeenkomst behandelen.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Richteren 13:5
- Richteren 1:34
- Richteren 17:1
- Richteren 17:2

- Richteren 17:2-3
- Richteren 17:4
- Exodus 20:4-5
- Richteren 17:5
- Richteren 17:6
- Richteren 18:1
- Richteren 19:1
- Richteren 21:25
- Richteren 17:7
- Richteren 17:8
- Richteren 17:9-13
- Richteren 18:30
- Richteren 18:19
- Richteren 18:2
- Richteren 18:3
- Richteren 18:4-6
- Richteren 18:7
- Richteren 18:8-10
- Richteren 18:11-13
- Richteren 18:14
- Richteren 18:15
- Richteren 18:16-19
- Richteren 18:20
- Richteren 18:21
- Richteren 18:22
- Richteren 18:23-24
- Romeinen 8:35
- Richteren 18:25-26
- Richteren 18:27-29
- Richteren 18:30-31
- Richteren 17:13

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.